

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ
EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapító tagdíja 2000 lel, rendszeres tagdíja évi 200 lel, kisgazdák, gazdatárszék és gazd. alk. részére 150 lel. A tagok az Erdélyi Gazdát 150 lel pótdíj ellenében kapják.

A lapfelelgyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kladó;

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 400 lel Negyed évre 100 lel
Fél évre 200 lel Egyes szám 8 lel

Mit csináljunk?

Mezőgazdasági termelésünk a legnagyobb nehézségekkel küzd és kétségbeesett helyzetében a gazda lelkeben ezer kérdés ébred és gondolat kergeti egymást, hogy mit csináljon, hogy be ráfizetéssel termeljen? Ha két gazda találkozik a gondok megkérszereződnek. Az E. G. E. bányai tanulmányi kirándulásán résztvevő gazdák, amikor a legszebb gazdaságokat szemléltek és azt kérdezték a birtokostól hogy jövedelmező-e a termelés? Bizony elszomorító választ kaptak.

Da itt van Boroczy Lászlónak a Samánja Vetőmagmésítő R-T. főintézőjének 12 pontja. Be sem várta a tanulni vágyó gazdák a gazdaság jövedelmezősége iránti érdeklődését, hanem az alábbi 12 pontba foglalt javaslatát közölte, amelyek a termelés rentabilissá tétele érdekében megvalósítandók volna a lehetőségek határain belül a gazdaság jövedelmezővé tétele érdekében. E pontok mindenike egy külön probléma.

1. Kiszöböljünk ki mindent üzemünkben, mi veszteséggel zárult és előre láthatólag zárulni fog és
2. fektessük üzemünket tisztán üzleti alapokra.
3. Függetlenítsük magunkat az árhullámzásoktól.
4. Elavult gépeinken adjunk túl és vegyünk munkásokat megakarító modern gépeket.
5. Termelésünk átlagát fokozzuk amennyire lehet.
6. Törekedjünk másodtermékek elérésére.
7. Import cikket képező növények termelésére törekedjünk.
8. Külföld számára termeljünk különféle kerti magvakat.
9. Kertészet alkalmas ágait karoljuk fel.
10. Csökkentsük a cseléd létszámot.
11. Folytassunk külterjes gazdálkodást.
12. Rendezzünk be alkalmas gyári üzemeket gazdaságunkban.

A kérdésekből kiviláglik, hogy mennyire keresztül-kasul vizsgálta Boroczy László törp-réngő lélekkel a termelési lehetőségeket és a legjobb, legnemesebb jóakarát dacára sem sikerült kivezető utat találnia sem neki, sem azoknak, akikhez e kérdéseket intézte.

Ha egy képzett, széles látókörű, gazdag tapasztalatokkal rendelkező főújszi kérdőjelként áll meg a mai válságos helyzet előtt, mit csinálhat egy a sötét Mezőség eldugott falujában vergődő magyar kisgazda?

Vagy mit csinálhat az a szatmárvidéki gazda, akinek 79 kg. os búzájáért 630 Leit kínálnak, sertéséért 26 Leit, szarvasmarhájáért 14—16 Leit kilogrammonként?

A gazdasági egyletek felterjesztései süket fülekre találnak. A kormány kell hogy végre nyitott szemmel lásson, mert maximálásokkal, agrárellenes vámpolitikával, horribilis adóterhekkel, vármegyékre kiterjedő elemi csapásokkal, 36—48 százalékos kamatokkal, könyörtelen adóvégrehajtásokkal, jövedelmező mezőgazdasági termelésről még csak álmodni sem lehet.

Közöltük a Boroczy László 12 kérdését és felajánljuk lapunk hasábjait azoknak a feleleteknek a számára, amelyek hivatva volnának utbalgatót és tanácsot adni, hogy mit csináljunk, hogy ne ráfizetéssel termeljünk.

Tanulmányuti kirándulásunk.

Közl: Szász Ferenc.

Reggel jó hajnalosan óriási — egész gépfegyverszerű — ostorpatogtatásra és hangos trombitaszóra ébredtem meg. Egész harcizaj békés időben és még békésebb foglalkozásban, mert a növendékbikákat hajtották ki kisebb-nagyobb csoportokban reggeli jártatásra, vig ostorpatogtatással — a trombitászó meg a csikóknak szólott — legelőre hajtották s gyülekezést fújtak.

Mikor kimentem, a ház népe már rég fenn volt — sürgősen végezte mindenki a dolgát, a két magyar sváb legénnyel együtt, kik Szatmár-megyéből kerültek ide szolgálni. Hogy gyorsabban teljen az idő 8 óráig — a megbeszélte találkozó időig — kikocsikáztunk házigazdám a határba, egy kis szemlére. Jól menek a lovak a kis sárga kocsiba, de nem is csoda, mert az egyik a híres „Bicskás” volt, melyik 1 héttel ezelőtt ügetőversenyt nyert egy másik társával Zombolyán — 7 perc és 20 másodperc alatt tetek meg 3 kilométert. — Mikor rászólt Gyuri barátom, hogy „Géht Picskás!” hátra hegyezte a fülét, aztán úgy mentünk, mint a fergeteg.

Mig a szem elátozott a tiszta egyenes síkságon, csak alig tarkította a képet egyéb, a különböző érési fokon levő búzatáblákon kívül, mert a határ tagosítatlan s például az én házigazdám 76 hold földje 28 parcellában van. Hogy ezen rendkívül széttagoltság dacára is lehetséges a 2 gépes gőzekével való mivélés is, csak annak köszönhető, hogy az egyes parcellák, melyek egy „láncból” kezdve mennek, tudja Isten hány láncig, mind egyforma hosszúak s mindkét végükön széles dűlőt vezet. Főtermény a buza, termelik még a régi fajtát is, de a nemesítetteket is és nincs az az esztendő, hogy a sváb gazdák 3—400-as csoportokban el ne zárándokolnának a közel levő „Sámánta” nemesítő állomásra, — ahol mi is voltunk, — tapasztalni. A buza fő vetési ideje október hó közepétől a végéig. Október végén, mikor lerakják a jövő esztendő egyik legbiztosabb fundamentumát, — nagy mulatságot rendeznek annak örömeire. — A műrágyák közül buza alá sok szuperfoszfátot használnak még 3 métermázsálg is felmennek holdanként. Egyik búzatáblánál feltűnt annak hullámossága, mire Gyuri barátom sietett megjegyezni, hogy épen az övé az a 8 láncos darab és a hullámosság oka az, hogy a szolgájával együtt szorták a szuperfoszfátot s az ő marka nagyobb, mint a szolgájáé.

Az aratás jórészt gépekkel történik, 4, sőt 6 lovat is fognak a költöző gépekbe. Ha részbe arattatnak, 12 ik részt fizetik, de nem adnak semmi konvenciót. — A termés kat. holdanként 9—12 q. körül ígért — az áprilisi szelek ott is sok kárt okoztak.

Második főterményük a tengeri — akkor kapálták 3-szor, természetesen lókapával. — A négyzetes művelést a parcellák keskenysége miatt nem tudják alkalmazni, de a soros kapálást utánlagazítják kézzel. Az olyan tengerit, mit házilag mivélnek, 800—1000 leiert török le holdanként, szárvágással együtt. Részbe negyedébe művelik, de a gazda ad lovat és kapát.

A mives az u. n. „dolgozó ember” kap azonkívül buzát is aratni, de köteles, mikor nincs elfoglalva részes munkáival, napszámba jönni — télen is, nyáron is, ha szükséges, — ha jól emlékszem 50 leiert és koszlért.

Az aradi cukorgyár felépítése óta termelik a cukorrépát is 250—300 q. as eredményekkel — az idén is megadja, ha nincs ott is olyan rettenetes szárazság, mint itt, minálunk.

Takarmány növényül zabos búkkönyt, csalamádét, lucernát, takarmányrépát termelnek — mint utóvetést, kölest és mohart is.

Ahogy egyik dűlő-utnál befordultunk, a másikba 3 szép tűzok-kakast pilantottunk meg, de csak gyönyörködhattunk hennük, míg szép méltóságteljesen szárnyat bontoltak s elvesztek a messzi távolságba — pedig ott volt a puska is a kocsni derekába. Majd befordultunk a falu közveitlen határában levő szőlőkertekbe, hol mindenkinek terem annyi bora, amennyi kell. A szőlőkertek s a falu közveitlen határa a vadvédelmi terület is egyben, — ott sohasem szabad vadászni. — Van is nyúl, meg fogoly bővíben.

Mire hazaérteztünk, már együtt volt az egész társaság, hogy megkezdjük szemlénket. Grabát (Garabos) község derék gazdái mindenképen jó és tehető gazdák, — lakóházaik olyanok, hogy 4—6 szobás lakás a hozzátartozó konyhával, kamrával, villany világítással*) sok udvaron keitő is van, teljesen modernül megépítve, az udvar kivan jó, tartos téglával kövezve**) s a közepén artézi kut. Istálló külön van a szarvasmarháknak, nem egy helyen beton jásszóval és állással s külön megint a lovaknak. Ugy a lovak, mint a marhák részére rendszeren van külön nyári állás is, szintén befedve. A sertések állása rendkívül praktikus és egészséges. Nyitott felszerekben vannak a téglából épített 2 m. széles és 2—3 m. hosszú fiasztató állások, rendszeren malac mentővel is ellátva, mely a fal mentén 15—20 cm. magasra és ugyanolyan távolságra elhelyezett vasrudból, vagy fagerendából áll és az az előnye, hogy a koca nem temetheti maga alá malacait, mert a malac a gerenda alá menekülhet. Természetesen mindenütt van alkalmas kifutó is és a hizóknak külön állás.

Az állatlétszám rendkívül magas — a Lang Bauer János 140 holdas, Gottsehall György 76 holdas, Neurohr Mihály 200 holdas, Bartell Mihály 35 holdas és még számos gazdának udvarában tett látogatásunkból mint tapasztalatot leszüreljük, hogy kb. 1 ló, 1/2 csikó, 1 tehén, 1 növendék marha, 1/2—1 anyakoca és 5 növendék sertés 1 hizó sertés esik 10 az az Tíz kat. holdra. Lehet, hogy tévedek ezekben a számokban de sokat nem. Hát aztán még a sok lud, kacsa, tyúk, melyek seregestől lepték el az épen érett gyümölcsű eperfák alját ugy az udvarokon mint — a libák — utcalhosszat is. Azt is megfigyeltem, hogy a tyukoknak minden háznál a tyúk ól (háznak is megjárja) falába bemélyített tojó-fészkek vannak.

Az utcák is olyanok, hogy egész város szerű, minden sváb falu téglá járdával, utcára

*) Az áramot Zombolyáról kapják.

**) Téglá-gyár minden sváb községben van.

nyíló szép házaival, eperfa soraival — nyíl egyenességükkel — egymásba is mind derékszög alatt nyílnak. Minden faluban szép művészi emlék van a hősök emlékére — fel van sorolva az összes résztvevők neve — külön azoké, kik a harcmezőkön alusszák az örök álmot. Minden község házában meg van az emléken felsoroltak fényképe.

Legnagyobb súlyt a szarvasmarha tenyésztésre fektetnek, fajtájuk teli, illetve tisztavérű, simmenthali olyan magas fokon, hogy teljesen megüti az importált eredeti állatok mériekét s tejelékenysége tekintetében is nagyon kiváló. A községi törzskönyv nem egy 6—7000 literes tehénről tesz tanúságot s a magyar állattenyésztés egyik atyamestere Ujhelyi Imre nem egyszer járt Garaboson bikát vásárolni. A főcél most is a bikanevelés. Minden év februárjának utolsó Vasárnapján van a bikavásár, mikor 200—300 drb. bika is kerül eladásra. Természetesen a jó származás társul itt a jó tartással — például a borjúk 6 hetes korukig teljes mértékben élvezik anyjuk tejtét csak épen a felesleget fejk el. Az abrakolást is nagyon korán kezdik és a szálás takarmányból — melyet még zölden is szecskázva adnak — a legjava jár ki.

A legelső hiányt jártatással és karámba való tartással pótolják amennyire lehet. Reggel jókor jártatják a bikákat, később vagy pedig estefelé a teheneket és üszöket. Természetesen sokkal jobb volna, ha volna legelő s ezt a hiányt ők maguk is érzik de kevés a föld és méreg drága. A tavalyi árfolyama 150,000 (Egyszázötvenezer) Lei volt egy kat. hold földnek. Az idén a rettenetes gazdasági pangás miatt jóval alacsonyabb az ár de forgalom nincs. Nem adja itt el a földjét senki legfeljebb véletlenül. A csikóknak azonban van jó térs legelőjük, mert azoknál már igazán nélkülözhetetlen.

Visszatérve az állatállományra — lovak természetes nagy lovak de azért keleti vértiek és az u. n. „Mezőhegyesi tájfajta“ jelleg domborodik ki rajtuk. Egyedüli ígás állatjuk a ló. Ökröt egyáltalában nem tartanak. Lóval szántanak, vetnek, kapálnak, boronálnak stb. és lóval aratnak. Egyáltalában nagyon sok mezőgazdasági gépet tartanak — Neurohr Mihály urnak például olyan gépfelszerelése van, hogy Amerikában képzelet magát az ember. Láttunk egy praktikus tengeri ültető gépet, melyet egy Lovrini gyár csinál s úgy szabályozható úgy a sor mint a növénytavólság, hogy 5 kg maggal bevethető egy kat. hold föld. Lovak segítségével szántásnál a szövetkezeti „kétgéprendszerű“ gözeke és egyes nagyobb gazdáknál a traktor. Nagyon szeretik a lovat, jól is tartják, de folytonos munkában is van. Az abrakkal felmennek napi 5 kg-ig s még feljebb is! Nagyon sok a felesleges csikóknak, panaszkodnak a kereslet hiányán. Sertést berkschireit és Yorkschireit tartanak, a tartás bővebb leírását későbbre hagyom, mikor kiskomlós tapasztalatainkat írom le.

A községi apaállat istállóban 9 drb. *telivér importált simmenthali* bika van, hogy milyen szépek és jók azt feleslegesnek tartom leírni, mert a *grabatiak vették s ez a legjobb bizonyítvány!* Az istállójuk is teljesen modern, betonjászlas, villany világításos és vízvezetékes. A bika istállóval szemben van a kanok istállója, 8 berkschirei és 8 yorkschirei kannel. Ez is olyan, hogy valóságos sertés palota, a legmesszebbmenő egészségügyi követelményeknek megfelelő berendezéssel. Még fürdőjük is van a kan uraknak, s egyik másik olyan hogy megvehetné vizilónak is valamelyik állatkert. Mennovuk 2 drb. van, szép állatok és teljesen megfelelők. Bár nem tudom egészen biztosan de úgy emlékszem bármén mind a kettő a kincstártól. Az egész apaállat telep földirigense a községi állatorvos s igaz dicséret illeti a mintaszerű rendért és az állatok mesés conditiójáért.

Szemle közben megint visszaérkeztünk a

községhez hol egyszerre csak előállott nagy 8 fényes, sárgagyepűs, sarlangos fogat olyan kocsi- és lovakkal, mintha főispáni installáció lett volna. Mind a mi házigazdánk fogatai voltak, hogy átvigyenek Kiskomlóra.

Kiskomlós már közel van a szerb hárhoz, a zombolyai gvárkémények már csak ott vannak. A kiskomlósok is szép lovakat és marhákat tartanak de a főszólyt a sertés tenyésztésre fektetik Tartott fajták itt is a berkschirei és yorkschirei, de az utóbbiból több van. Őlaik megfelelnek a higienia követelményeinek, itt is úgy, mint Grabáton nyitott színekben vannak az ott leirt fiaztatók valamint sertés állások. A nyitott színek falai szükség szerint berakhatók deszkával. Sertés tenyésztésük itka a *rendkívül intenzív tartás*, mely elsősorban teljes és kizárólagos istállózásból áll azután pedig a bőséges takarmányozásból és a kettő együtt eredményezi, hogy 8 hónapos korban elérnek 120 kg. élőszólyt, 12 hónapos korban pedig 150—160 kg. de vannak jóval nehezebb tenyészállataik is, láttunk többek között 180—200 kg-ot is. Két év alatt ötször fióztatnak, egyszeri fiadzás 8 12 drb. Rendesen 8 hónapos korban értékesítik a felesleget, szövetkezeti uton egyenesen a bécsi piacon. Takarmányul lucernaszeccskát, árpa és tengeri darát, hulladékiszteket használnak de kis malactól a tejet sőt a tojást sem sajnálják; egyesek iszapolt krétát vagy foszforsavas meszet is adagolnak. Választási kor 6 hetes, tenyészetbe sorolás 12 hónapos kor. A tenyészokok, mint fentebb is említettem 150—200 kg-osok. Öreg állatokat nemigen hizlalnak, de azért láttunk néhány diszpéldányt, melyek azt hiszem jóval felül voltak 300 kg on.

A legtöbb gazdáknál, ahol megfordultunk bizonyos tervszerűséget láttunk a fiaztás idejében. Egyik rekeszben hasas kocát, másikban elválasztott malacot, harmadikban hizlalás alatt álló süldők voltak, a kettő rekeszben pedig 8—12 malacos anyakocák szoptattak. Ez a beosztás természetesen csak is kézből való pároztatással érhető el.

Nagyon sajnálom, hogy névszerint nem említhetem fel kiknek a tenyészetét néztük meg, de ha azt írom, hogy Franenhoffer és Nothof kiskomlói gazdátársaink neve, akkor csak a házszámokkal maradox adós, mert sokan vannak a két nemzetségből.

Szemle után barátságos sörözésre hívtak meg a községi vendéglőbe a kiskomlósok, jól is esett, mert erősen sültöt reánk a bánáti nap.

Jól telt az idő de sietni kellett s megköszönve a szíveslátást és örömtünket fejezve ki a szép látottak felett utra kerekedtünk. Grabáton a községi vendéglő disztermében, mely egyben készen berendezett színház is, bucsu ebédre hívtak meg grabáji házigazdánk. Dr. Konopi Kálmán köszönte meg nevünkben a páratlan szíveslátást és igazi önzetlen vendégszeretetet; felköszöntőjére Sauer Mátyás válaszolt s a hangulat hirtelenében olyan emelkedett lett, hogy megsokasodának a Szent János áldások még a Medgyesről hozott „Mädchentraubenes“ karcsu buteliákból is hozatott át Gottsehall Miksa barátunk. Valamennyien kedves emlékekkel vettünk bucsut szíves házigazdáinktól s azzal a biztos reménységgel, hogy még találkozunk. Én meg is ígérem Gottschall Gyuri barátomnak, hogy még elmegyek, mert — többek között — azt a 3 tuzok kakast sem tudom elfelejteni.

Összegezve, tapasztalatainkat az egész tanulmányunknál nyomoruságos gazdasági viszonyaink között *csak úgy tudunk megélni, ha jó és fajtsza állatokat tartunk és nemfeleldjük el, hogy minden állatfaj, illetve fajta egyik fele a zsákban és jászolban van, továbbá gondos talajművelés mellett gondoskodunk a talajerő fenntartásáról s jó nemesített*

vetőmagvakról. Ez utóbbi cél érdekében, valamint a műtrágyázás érdekében is a folytonos kísérletezés elmaradhatatlan. Természetesen gazdasági konsolidáció szükséges elsősorban, mert a mai viszonyok között például a sertés tartásra egyenesen ráfizet a gazda. Nekem megmaradt vész után 70 drb. süldőm s ha kiszámítom, hogy mibe kerülnek hát 70 nap alatt megeszik saját magukat.

Az uton hazafelé egy darabig együtt utaztunk Wendel János sváb gazd. egyelet titkár urral, kinek, valamint összes házigazdáinknak s mindenkinek, kik ezen tanulmányutunkat elősegítették ez uton is köszönetet mondunk. Áldja meg a jó Isten munkáikat sikerrel, áldással — azokét is kik uttörők, azokét is kik taposott sima ösvényen járnak.

Török Bálint, szeretett titkár urunknak — kedves barátomnak — pedig azt írom, hogy még rendezzen tanulmányuti kirándulást s ne kedvelenedjen el a miért kevesen voltunk ezen, hátha jövőre többen leszünk s legyünk is mert ha igaz az, hogy még a földbeásott kunyhó rongyos küszöbén állva is tanul az ember, hát hogy ne tanulna szép, térs, felfelé haladó márvány lépcsőkön!

Folyt. köv.

Útban az igazság.

Írta: Dr. Szász Ferenc.

„Az „Ellenzék“ július 15-iki számában a következőket közölte, *vezető helyen*, vezércikknek, amint az a maga teljes egészében itt következik:

A piacról a Monostori-utig egy kosár zöldbab hazavitele majdnem annyiba kerül, mint maga az egész kosár zöldbab, pedig a zöldbabot elvetették, megkapálták, meglocsolták, leszedték és behozták Gyaluból, Apahidáról, esetleg még meszebből is, sőt vámot és helypénzt is fizettek utána. Szinte természetes tehát, hogy a hatóság a termelők ellen rohant ki és collstokkal kimérte az árakat, amiket kérhetnek. Végeredményben, ha filozófikus nyugalommal nézzük a dolgokat, ez a falusiaknak jó, mert ezután ők eszik meg a csirkét, a tejfeli, a friss zöldséget és a városiaknak rossz, akiknek most ugyancsak meg kell nénemasszonyozniok a hóstáii és magyarfenesi asszonyokat, hogy hozzanak valamit a házhoz, akármilyen áron is.

Csak a rendszer bántó. Úgy látszik, nálunk már a falusi lakosságot mindenki olyan falhoz kötözték, védtelen személynek tekintik, akin megtorlás nélkül végigverhet. Ők a kincstár fejestehenei: velük fizettetnek háromszoros földadót, az ő kiváltságuk az ut- és jószágadók fizetése, ők a közigazgatás igavonói: őket kergetik ki a legnagyobb munkaidőben közmunkákra, elfogattal a városi urak elébe. Ők fizetik meg végeredményben a felemelt vámtarifát, ha szerszámot, vagy akármilyen rongyot vásárolnak, velük építetnek színmagyar falvakban román iskolákat és — ki tudná elsorolni azokat a közterheket, melyekért helyi basáik jóvoltából nyögnek.

Emellett ők azok, akiknek a kezét lefogják, amikor keresniök lehetne. A buza, élőjószág árát mesterséges kiviteli vámmal és drága vasuti fuvarbérékkel nyomják le, a ház körüli termékek: baromfi, tojás, tejtermékek értékesítésétől, amiből más országokban egymagában megél a földműves, elgáncsolják.

Mi lesz ennek a vége? Még mindig nem látják be az illetékesek, hogy a kisgazdák fokozatosan szegényednek, lerongyolódnak és eladósodnak! A háboruban és háborút követő pénzinflációban jutott a bankjegyzőzönből a falusiaknak is, akik akkor telerakták a ládájukat. Ezt azonban még 1921-ben elvitte a pénzbevéltás és azóta a falusiak pénzdezuaválása csak a vérző étellel nem érintkező szobaudósok és hivatali méltóságok képzeletében van

meg, akik úgy akarják gazdaságosan kihasználni a gazdákat, mint az egyszerű fuvaros a lovat, amelynek mindennap kisebb porció abrakot adott. Veszélyes játék ez, amely könnyen azt a szomorú eredményt hozhatja, hogy a kisgazda elem kidől, vagy — kirug.

Nem méltányolható eléggé ez a cikk, annál is inkább mert egy általánosan néves közfelfogással szembe mer helyezkedni és megmondja azt az igazságot, a mit mi gazdák hol elhallgatunk, hol agyonhallgatunk, a szó szoros értelmében. De hát minek is? Ha szólunk valamit, a felelet hamar készen van: *a gazdák teiben vajban fűrdnek!* Sajnos ma — hogy egy kis akasztófa humort is vegyítsünk a dologba — ez is előfordul, mert nem tudjuk értékesíteni tejtermékeinket, több más nyersterményeinkkel együtt, (25—35 leus juhsajt árak mellett kár juhot tartani, ezt már sokan megállapították.)

Végeredményében, — nem akarom a csizma és buza ár arányszámát, ezt a rég elköptatott mesét elővenni — a helyzet ma az, hogy az ipari és kereskedelmi cikkek ára nincs arányban a mezőgazdasági nyers termények árával; a helyzet, hogy az évek során ebben valamelyes javulást tapasztalhattunk volna, ehelyett — mondom — a helyzet folyton a gazdák kérésére súlyosbodott.

De aztán különösen a kisipar az, amely a gazdákat és falusi népet kihasználja.

Mindjárt rá is tappinthatok egy két eklatáns példára.

Egy közepszerű szőlőprést 2500 — 3000 leuért ma is meg lehet venni. Egy csavarkulcs eltörlik, a kisiparos szívesen pótolja, ára 800 — 1000 leu. No még a csavarorsója is megpatlanhat! Persze mit értünk mi gazdák ahhoz, hogy milyen drága az oxigén és acetilén! „Autogén hegesztés kell ide uram, ára 1500 leu!” dörög fülünkbe a mester és így két kis reperációval megvettük a prést másodszor. A szomorú csak az, hogy 100 — 200 leuért toldjuk-földjük az ócska holnit, mert újra már nem futja.

Ruhát akarok csináltatni. 8 — 10 ezer leu kell hozzá. Tudod-e gazdatársam, hogy a mai termelési rendszer mellett ebből az őstermelőnek mennyi jut? Mondjuk 500 leu! Ebben benne van a gyapju ára, benne van az az őstermelőtől származó azon élelmek egész sorozata, melyet azok a munkások esznek meg, akiknek kezén át a gyapju egész testedig jut, de benne van a mesterek 8 decije is — nem szemrehányásképpen mondom! — amit szintén őstermelő állított elő. (Ha ugyan nem cukorból, borközből, borseprőből készült a „városi őstermelők” sötét pincéiben!)

Tehát a mai termelési rendszer mellett kap:

az őstermelő: 5%

ipar, kereskedelem: 95%

Összesen: 100% haszonrészesedést egy öltöny ruha után.

Rég volt az, hogy a közigazdaság ismert tanai, a termelési tényezők: természet, munka és tőke csendesen aludták téli álmukat poros foliánsok lapjai és az egyetem padjai között. A kommunizmus azóta felistenítette a munkát, az állam a természetet és lehurvította a földről mindent a mi csak lehuzható volt. Nemzeti eszméket kellett istápolni, — jött az agrárreform, adóprést állított minden birtokos — lett legyen az kicsi vagy nagy — portájára és a prés szorítását ugyancsak hangos kacajjal végzi az állam mellé szegődött hivallanok sereg is.

A tőke? Igen erről szinte meg is feledkeztem, — nem csuda! Élő és holt leltári felszerelésünk, a telek tőke siralmas állapotban vannak. A forgótőke pedig duplán forgótőke lett, (legalább ez nem vesztett karakteréből!) mert a bankok forgatják meg nálunk 36 — 48% haszonra és így megapasztva forgajuk mi tovább, ki tudja meddig?!

A kép sivár és semmi esetre sem vigasztaló derengés, napsugár, sehonnai sem látszik, mert a természet erői is összefogtak ellenünk.

Szárazság, fagyok, pusztító jégesők látogatták meg Erdély gazdáit, az ez évi háromszoros adók sötét felhőként tornyosulnak felénk.

Mit tegyünk, hova forduljunk? És higgye el akárki, hogy ezért duplán jól esik látnunk azt, hogy vannak, akik törődnek velünk, vannak akik látják, hogy ennek nem jó vége lesz.

Am minden foglalkozási ág maga tudja és ismeri bajait. „Fogadatlán prokátornak ajtó megett a helye” — ezt jól tudom, (akkor különösen ha a prokátor ügyésszé akarja feltolni magát) mégis meg kell állapítanunk azt, hogy most határozottan a pusztulás felé evezünk és ebben a tragédiában az összes más termelési ágak hibásak.

Lehet megszokták azt, hogy a gazdák ősi jelszava volt: „sírni!” Soha sem felejttem el, hogy egy öreg ispánra ismerősei azt mondták, jó lenne ha temetkezési intézetbe menne s klálna a kirakatba, olyan kitűnő síró és sírató hírében állott. Ezek az idők rég elrepültek és éppen az a szomorú, hogy már hallgatunk, de vajjon *el is hallgatunk?* Ezért jó lesz a többi termelési ágaknak ügyelni és az esetleg felfeltörő sóhajásokat komolyan venni: a sírás most nem egy jóllétet *mimikri* formába bujtatni akaró színészkedés, hanem a legkomolyabb önmudatra, szomorú helyzetre való ébredés megnyilatkozása.

És ne felejtsük el! *A termelés gyökere mi vagyunk.* Ha elpusztul a gyökér, a termelés nagy fája is kidől az összes hozzátartozókkal és az állami üti agyon a lezuhanó holt ország.

A mezőgazdasági gépek legújabb fejlődése.

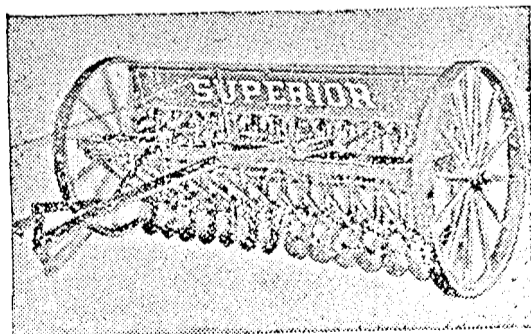
(Folytatás és vége.)

2. A különböző eszközök fejlődése.

Azon nagy haladás mellett, mely újabbban a traktoroknál tapasztalható, a különböző mezőgazdasági eszközök fejlődése eltörpült. Azóta, hogy a háború után a különböző amerikai típusok Európában is ismertek lettek, használni kezdték azokat és így gyártásukra európai gyárak is berendezkedtek, nem igen történtek lényegbevágó újítások.

Az ekéknél nem találunk újabb módosításokat. A boronáknál a kanadai borona néven ismert meggörbített, hajlékony és rugalmas fogakkal ellátott típusok kezdik kiszorítani a régebbi merev foga típusokat, minek okát abban kereshetjük, hogy a kanadai borona könnyen szabályozható és tökéletesebben töri össze a rögöket.

Az újabb velőgépek típusokon kezd terjedni az az amerikai megoldás, hogy a szórócsövek végéhez tárcsákat szerelnek, fordított módon, mint a tárcsás boronánál. Ezeknek a tárcsáknak az a célja, hogy helyet csináljanak a földben a lehullás pillanatában a magnak. Természetesen az ilyen típus több vonóról igényel. (Lásd 3-ik ábra).

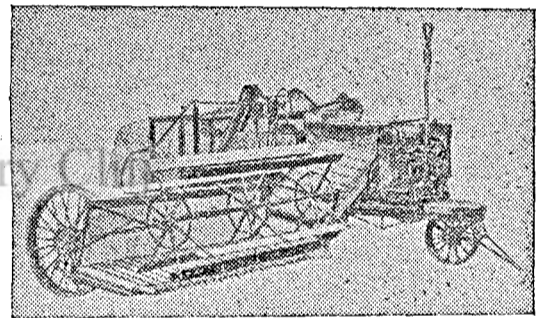
A szoró típusú velőgépek egyre jobban tűnnek el a használatból.

A gyárak mindent elkövetnek az utóbbi időben a sorbátrágyázást végző gépek tökéletesítésére. A legutóbbi kísérletek azt mutatják ugyanis, hogy a sorbátrágyázás sokkal eredményesebb a szórva trágyázásnál, mivel a trágya

csak az ül elvények gyökeréhez kerül, így tehát egyfelől kihasználása gazdaságosabb, másfelől pedig nem segíti elő a gyomok fejlődését. Sikertült is külsőleg a velőgépekhez nagyon hasonló gépeket szerkeszteni, melyek elég tökéletesen végzik el egyszerre a vetést és a trágyázást. Ezek csak annyiban különböznek a rendes velőgéptől, hogy még egy ládával fel vannak szerelve a trágya számára és egy továbbított szerkezet biztosítja a trágya szabályos elosztását.

A cukorrépa és a szőlő megmunkálására szolgáló szerszámok terén több új típus jelent meg, de ezek lényegükben egyáltalán nem, elrendezésükben pedig nagyon keveset különböznek az eddigi megoldásoktól.

A cséplőgépeknél is kevés újítás tapasztalható. Mindössze egy új típus jelent meg, melyet az amerikai „Case” és „Mac-Cormick” gyárak készítenek. Ez az új típus nem egyéb, mint az aratógép és a cséplőgép összeépítése, mely tehát a learatott gabonát rögtön ki is csépli és megtisztítja, a szalmát pedig a gép végén egyszerűen kidobja, melyet vagy elégetnek, vagy összegyűjtenek. Vontatása, melyet lovakkal, vagy pedig traktorral végeznek, meg van könnyítve azáltal, hogy úgy az arató, mint a cséplő berendezést egy, a cséplő részre szerelt robbanó motor hajítja. A kezeléshez 2 ember szükséges: az egyik a gép telején ül és felügyel az összes alkatrészek szabályos működésére, a másik pedig a zsákokat cseréli és ezeknek töltésére ügyel. Ezekhez még természetesen hozzájárul az a harmadik, aki a lovakat hajítja, vagy a vontató traktort kezeli. A „Case” féle megoldást mutatja a 4-ik ábra.

Ez a típus főleg Amerikában és az észak-afrikai francia gyarmatokon kezd terjedni.

Törvények, rendeletek.

Adóigazolás nélkül szállítható vonaton a gabona. A va-utóvi államkassza elrendelte, hogy a vagonoknak terményekkel való megrakásánál a GFR közgei ne kérjék a forgalmi adó kifizetésére vonatkozó igazolást, mert a bélyegtörvény a belső forgalomban a proporcionális adó alól mentesítette a mezőgazdasági terményeket. Továbbra is kérhető azonban ezen adó kifizetésének igazolása a korpánál és lisztmüeknél.

Figyelem cséplőgép tulajdonosok!

Ajánlunk az előírásnak teljesen megfelelő szakzerűen összeállított

mentő szekrényt

Mentőszekrény nagy gözcseplőgéphez L. 1500
 „ közep „ „ L. 1000
 „ kicsi „ „ L. 450

Már meglevő mentőszekrényt legolcsóbban egészítünk ki.

Krayer drogueria Timisoara,
 I. SZENTGYÖRGY-TÉR.

Kivánságra készséggel küldünk tartalomjegyzéket. 55

EGYLETI ÉLET.

Tagdíjnyugtázás.

Az E. G. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

1926. évre 150 L. tagdíjat fizetett: Székely János Balázsfalva.

1926. évre 100 L. tagdíj pótlást fizetett: Récsy Endre, Bodor Kálmán Sülelmed.

1926. évre 100 L. E. G. pótdíjat fizetett: Székely János Balázsfalva.

1927. évre 200 L. tagdíjat fizetett: Szilágyi Ferenc Kolozs, Bándy Béla Sarmaság (100 lei), Récsy Endre, Bodor Kálmán (100 lei) Sülelmed, Hangya Magyarbükös, br. Bálint Károly Nagyerne.

1927. évre 150 L. tagdíjat fizetett: Székely János Balázsfalva, Tolvaly György Székelykocsárd.

1927. évre 150 L. E. G. pótdíjat fizetett: dr. Mónus Ernő Nagykároly (50 L.), Szilágyi Ferenc Kolozs, Székely János Balázsfalva, Virágh Károly Zilah, Tóth István Hídvég (50 L.), Récsy Endre, Bodor Kálmán Sülelmed, Tolvaly György Székelykocsárd, Hangya Magyarbükös, br. Bálint Károly Nagyerne.

1928. évre 200 L. tagdíjat fizetett: Virágh Károly Zilah (50 L.), Récsy Endre, Bodor Kálmán Sülelmed.

1928. évre 150 L. E. G. pótdíjat fizetett: Virágh Károly Zilah, Récsy Endre, Bodor Kálmán Sülelmed.

Vegyes közlemények.

Lapunk mai számának címszavára reávezettük az egyesületi tagok és az előfizetők tagdíj-, illetve előfizetési díjhátralékát. Arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy a címszalagon kimutatott hátralékot az E. G. E., illetve az Erdélyi Gazda kiadóhivatala címére, külön felszólítás bevárása nélkül beküldeni sziveskedjenek.

Az agrárreform eredményei. A földművelésügyi miniszterium jelentése szerint az agrárreform során a legutóbbi időkig a következő kisajátítások történtek. A régi királyságban 2,726,346 hektár, Beszarábiában 1,431,916 hektár, Erdélyben és Bánátban 1,598,447 hektár, Bukovinában 73000 hektár, összesen 5,889,709 hektár. Földkiosztásban részesült: a régi királyságban 1,014,819, Beszarábiában 357,006, Erdélyben és Bánátban 530,694, Bukovinában 50,593 igényjogosult.

Hírek a gazdáljak németországi tanulmányutjáról. Megirtuk volt, hogy az EGE. több gazdáljat küldött ki Németországba egy féléves tanulmány utra. A kirándulókat az EGE. megbizottja a jövő hó folyamán meglátogatja. A jövő tavaszi kirándulásban való részvételre jelentkezőket már elfogad az egyesület. A részvétel utiköltséggel, ellátással együtt kb. 10—12000 leibe kerül egy félév tartamára. Bővebb felvilágosítást az E. G. E. titkári hivatala nyújt.

Amig egy marha husa eladásra kerül. Állandóan halljuk a panaszt, hogy milyen nagy a drágaság, de kevés ember van, aki utána is jár, hogy mi az oka pld. a hus drágaságnak, csak a földmívelést szidják, hogy halomra gyűjli a pénzt a láda fiában. Vessünk egy pillanást egy marhának, mint államfenntartó elemnek az adójára — Kezdjük ott, hogy a gazda takarmányhiány miatt eladja egy marháját 5000 L.-ért, mennyi adó és illeték terheli azt a kimérésig. Községi illeték 100 L., járlat 25 L., hajcsár, vagy vasut, apadás 100 L., közevetvám a városba 25 L., Városi illeték 100 L., Járlat átírás 10 L., istállóber vágóhídon 30 L., élelem levágásig 120 L., vágási illeték (vágási jegy) 125 L., vágási munkadíj 200 L., biztosítási díj 20 L., Jég 40 L., bélyegilleték 40 L., nyilvántartási illeték 80 L., forgalmi adó 80 L., Mészárosra kivetett adó egy marha után 200 L., Összesen 1345 L. Ehez jön még a mészáros bolhára, a segédek fizetése, a hus romlása, kamatok, kihitelezések utáni veszteség 30% haszon sít. — Ime tehát egy 5000 L. es marha 1345 L. el adózik a köznek, ha csak valamilyen baleset folytán nem természetes halállal mulik ki. Legalább ennyi jövedelmet biztosít a mészárosnak is, tehát ne azt a gazdát okoljuk a drágaságért aki éveken át gondolja, etei viseli a rizikóját a marhának, hanem azokat, akik napok alatt keresik meg rajta az ezrekre menő jövedelmét.

Az Aranyosszék gazdasági helyzete. Kövendi tudósítónk írja Tordaaranyos várme gyéből, hogy a ióhere maghoz Aranyosszéken vékony a reménység. Nagyon aprók a herék és már telve apró virágokkal úgy, hogy már nincs remény arra, hogy megnőjenek. — Eső nagyon kevés volt idejében és csak most volt egy pár kiadósabb futóeső aratás közben. — Az aratás soha ilyen korán nem volt. Máskor rendszeren ilyenkor kezdődött az aratás és most már végződik. Sőt a zabot is aratni kell annyira érett. A termés buzából holdanként átlag 25 kereszt, ami elég termelt és az átlagos termés kb. 50—60 véka között lesz holdanként. — Az árpa is ilyenforma.

Kukorica kevés ígérkezik, és most csővik de úgy látszik nagyon sok marad meddón. A pityóka nyári rózsából szinte semmi termést nem ad. És már a 3 ik éve, hogy így lesz. A legjobban birt a szárazságot a répa, ami még elég jó eddig. Széna termés is kevés és még takarmány szükség is lehet mert a lucernások nem nőnek és nincsen nyári takarmány úgy, hogy már most a szénát kell etetni.

Tej- és vajverseny Párisban. A párisi vajverseny 1923. óta tulajdonképp olyan párvialdal féle a normandiai és a flandriai fajta közt. Az utóbbi fajta tehát eddig mindig győzött. Az idén azonban Normandia tehenei, ha még nem is győztek, de már derekasan védekeztek,

mert a legjobb normandiai negyvennyolc óra alatt 3 kiló 054 gr. vajot adott míg a legjobb flandriai csak kevéssel többet, 3 kiló 140-et. Csoportversenyben 2 kiló 846 gr. az eredmény.

APRÓHIRDETÉSEK.

Középkorú gazdálst nagy gyakorlattal október 1-re állást keres. Cím: Daru Gerő Pul, jud. Hunedoara. 3907

Négy fiatal tisztavérű algnai borzderes bikám eladó. gr. Kendeffy Gábor. Hajteg. 59.

Nagyobb gazdaságban november, vagy január 1-re állást keresek. Jelenben 300 holdas birtokon ispán-számtartói állást töltök be. Cím Nemes István, Lopa-dea-Nouă. 57.

Odvosi 3 számú őszi buza

eredeti, nemesített, bőven termő, a rozsdának és megdőlésnek kiválóan ellenálló, jó lisztet adó vöröskalászu buza-fajta.

Megrendelhető a nemesítő

dr. Konopi Kálmán gazdaságában
Odvoson, u. p. Conop, Arad-megye

Szállíthat a gazdaság ezenkívül kipróbálásra 1—2 mázstát új kitenyészítésű 37. számú fehérkalászu hibrid buzájából is.

MEZŐGAZDÁK!

Jövedelmezőbb a gazdaság, ha a károkozók ellen alábbi szerk alkalmaztatnak:

NOSPRASEN a peronospora, moly ilonca, valamint a szőlő és a gyümölcsös minden rágó bogara ellen.

APHIDON a levél- és vértetű ellen.

SOLBAR lisztharmat ellen.

HOLFIDAL a földi bolha ellen.

ZELIO paszta patkányok irtására.

ZELIO méreggolyók egerek irtására.

CERTAN poloska és marhatetű ellen.

CAPORIT Istállók dezinficiálására járványok ellen.

Kaphatók minden mezőgazdasági árucarnokban és szakmabell cégnél, valamint alábbi címtől:

ROMANIL R.-T.

Timisoara, I. Bánati palota.

Kolozsvárt: W. WFINRICH & Ing. ZAPFE,
Cal. Reg. Ferdinand 99,

Minden modern gazdaságban a
szuperfoszfát-
műtrágya

nélkülözhetetlen. 150 kg. kiszórásával holdanként 200—300 kg. terméstöbblet érhető el.

„MĂRĂSEȘTI“

Societate Anonimă Română pentru Industrii Chimice București, Str. Câmpineanu 4.

54

7 szó:

Bauer a szerencse fia

osztálysorsjegyei mindig szerencsével játszanak.

Rendeljen ezért még ma zárt borítékban egy III-ik osztályú vételsorsjegyet. Huzás már 1927 Aug. 16—18.

Minden rendelést azonnal végrehajtunk

Egy sorsjeggyel nyerhet ön
cca 20 millió leit
= 750 000 Schillinget

100.000 sorsjegy, 50.000 nyeremény

A sorsjegyek fele nyer.

Ősznyereményérték 10 640.000 Sch.

cca 260.000,000 lei

Huzás után azonnal küldjük a hivatalos nyeremény-jegyzéket

ALBERT BAUER

WIEN, IV. Favoriten Str. 4. Ujtást ár 4 Sch. (100 L.) nyolcadonként.

A III-ik osztályú vételsorsjegy áral (beleszámítva a portó, játékterv és nyereségjegyzék költségét).

1/8 S 12
Lei 315

1/4 S 24
Lei 615

1/2 S 48
Lei 1210

1/1 S 96
Lei 2410

Figyelem! Az elmúlt sorsjátékon egy 30.000, egy 25.000, több 10.000 Sch.-es és számtalan kisebb nyereményt nyertek a nálunk vásárolt sorsjegyekkel.